

QURANI-KƏRİM MÜSTƏVİSİNDƏ KÖNÜLLÜLÜK MƏSƏLƏSİNƏ KİÇİK BAXIŞ

Yeganə MİRZƏYEVA,

BDU-nun İslamşünaslıq Elmi Tədqiqat

Mərkəzinin aparıcı elmi işçisi,

filologiya üzrə fəlsəfə doktoru,

yeganemirzeyeva72@gmail.com

AÇAR SÖZLƏR: *Quran, yaxşılıq, könüllülük, filantropiya, təfəkkür.*

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *Коран, доброта, волонтерство, филантропия, размышления.*

KEY WORDS: *Quran, kindness, volunteering, philanthropy, reflection.*

İnsanların qəlbinə, ruhuna, vicdanına xitab edən Müqəddəs Kitablarda onları xeyrə, ədalətə, mərifətə və digər gözəlliklərə könüllü xidmətə dəvət edir. Buna görə də qarşılıqsız yaxşılıq edərək heç bir təmənnə güdməyən işıqlı insanları nümunə göstərir. Uca Yaradan insandan düşünmək, təfəkkür etmək, ibrət götürmək və öyrəndiklərinə müvafiq fəaliyyət gözləyir. Bütün ilahi müraciətlər insanı özü, ətraf aləm və Yaradan ilə gözəl ünsiyyətə dəvət edir. İlahi həqiqəti idrak edə bilmək üçün insan, ilk növbədə, ağıl adlı nemətdən istifadə edərək, onu doğru istiqamətə yönəltməlidir. Ağılla həqiqətin zahirini qavrayan insan sonradan ilahi həqiqəti qəlb ilə idrak edir. Əbəs yerə deyil ki, Yaradan buyurur: “**...Qəlblər yalnız Allahı zikr etməklə aram tapar**” [1, “Rad”, 28]. Beləliklə, könlünü ilahi nura yönəldən insan həqiqi missiyasını anlamağa başlayır. Zaman, ağıl, qəlb... Qəlb və ya könül insanın daxili dünyasının paytaxtı hesab olunur. Qəlb ünsiyyətdə olduqlarının rənginə boyanır. Könlü zəngin olan insan zamanını da, ağılını da gözəlliklə zənginləşdirməyə çalışır. Gözəlliyə şahid olmaq üçün yaranan könül işləri öz fəaliyyəti ilə zamanını zənginləşdirməklə yanaşı, ilahi nura, kamillik müstəvisinə doğru istiqamət götürür. İnsan artıq könlü, qəlb ilə görür, eşidir. O, sosial varlıq olduğu üçün öz daxili dünyası, düşüncələri, məqsəd və amalı üzərində islahat aparmaqla, ətrafını da islahata, yəni saleh işlərə cəlb etməlidir. O, özünü inkişaf etdirməklə, öz həyatını doğru qurmaqla yanaşı, ətrafını da buna təşviq etməlidir. “**...Bir insanı dirildən bütün insanlığı diriltmiş kimi olar...**” [1, “Maidə”, 32]. Odur ki, başqasına həyat vermək üçün insan özü diri olmalıdır.

Bütün ilahi kitabların tövsiyəsi yardımlaşma, anlayış və dəstək üzərində qurulmuşdur. Qaranlıqdan işıqlığa, darlıqdan genişliyə, çətinlikdən rifaha yol göstərən kitab və elçilər insanların məsuliyyət hissəsinə sahib olduğunu təsdiqləyir. Allah Ona doğru gedən yolda heç bir məcburiyyət olmadığını bildirir: “**Dində məcburiyyət yoxdur...**” [1, “Bəqərə”, 256]. Digər tərəfdən, O, Öz Kitabında əmrinə könüllü tabe olan kainatı misal gətirir. “**...Səmaya və yer üzünə: «İstər-istəməz vücuda gəlin!» Onlar da: «İstəyərək (Allahın əmrinə itaət edərək) vücuda gəldik!» - deyə cavab verdilər**” [1, “Fussilət”, 11]. Və səmanın, Yer kürəsinin,

Günəşin könüllü fəaliyyətlərini bizə davamlı ibrət olaraq göstərir. Günəş, Ay, bütün ulduzlar, səma və kainatlar könüllüdür. Çünki könüllü olmaq Günəş və Ay tək başqalarına faydalı olmaqla ölçülür. İslam dininin müqəddəs kitabı Quranda sədaqə, zəkat, infaq kimi sosial ibadətlərdən bəhs olunur. Maddi-mənəvi paylaşımın ecazına daxil olan insan artıq bunun bir məsuliyyət olduğunu dərk edir. *“Möminlər bir-birinə olan sevgi və mərhəmətdə, qayğıda bir bədən kimidirlər. Bədənin bir üzvündə problem yaranarsa, digər üzvlər də yuxusuzluq və qızdırma ilə həmin dərdə şərik olar”* [2, “Ədəb”, 27; “Birr”, 66]. Hədisdən də görüldüyü kimi, insanların bir-birinin dərdinə şərik olması sevgi və mərhəmətdən doğur və könüllülük prinsipinə əsaslanır. Bu baxımdan könüllülük bir əhddir. **“Biz yalnız Sənə ibadət edirik, biz yalnız Səndən yardım istəyirik”** [1, “Fatihə”, 5]. “Fatihə” surəsinin öyrətdiyi həm əhd, həm birlik dəlili həqiqətlərə işıq salır. Könüllülərin birliyini - dua və axtarışlarına cavab kimi müəyyən bir sistemə birlikdə tabe olaraq fəaliyyətlərini təşkil edən ittifaq adlandırma bilərik. Könül işlərində müttəfiq olan xeyirxahlar vahid bir bədən kimi birləşirlər. Tək başına öz istəyi ilə kiməsə yardım etmək və dəstək verməklə könüllülük arasında böyük fərq var. Bütün rəsullar insanları birləşib yaxşılıq etməyə, mərifəti yayıb, pisləklərdən çəkəndirməyə dəvət etmişlər. **“...Allah yolunda mənim köməkçilərim kimdir?...”** [1, “Saff”, 14], - deyər silahdaşlarına müraciət edən Allah Rəsulu (s) bizə böyük örnəkdir. **“Siz insanlar üçün ortaya çıxarılmış ən yaxşı ümmətsiniz (onlara) yaxşı işlər görməyi əmr edir, pis əməlləri qadağan edir və Allaha inanırsınız...”** [1, “Ali-İmran”, 110] və ya **“O kəslərlə birlikdə səbr et ki, səhər-axşam rızasını diləyərək Rəbbinə dua edirlər...”** [1, “Kəhf”, 28] kimi ayələr də insanları birlikdə, vəhdət halında yaxşılığa dəvət edirlər.

Könüllü şəxslər sosial istiqamətdə inkişafa açıq olduqları üçün ilahi qanuna müvafiq olaraq istədiyi mükafatı əldə edirlər. Onlar həm fərdi, həm də kollektiv surətdə fəaliyyətlərinin məsuliyyətini, önəmini anlayırlar. Könüllülük fədakarlıq üzərində qurulur. Hər könüllü bilir ki, onun missiyası ehtiyac duyulan yerdə olmaqdır. O, mövcud problemin həlli yollarını düşünməli, bu istiqamətdə bilik və bacarığını səmərəli istifadə etməlidir. Fədakar könüllü boş deyil, ən qiymətli zamanını fəda edir. Altruizm məfhumunun mahiyyətinə varan könüllü artıq başqa cür xoşbəxt ola bilmir. Beləliklə, fədakar könüllü böyük empatiya duyğusuna sahib olmaqla yanaşı, altruistdir. İşini minnət deyil, böyük sevgi, şövqlə edir və xeyirxahları da bu işə sövq etməyin xoşbəxtliyini əldən vermir. Könüllü xeyir və yaxşılıq, gözəllik və insanilik fədaaisidir. Həqiqətən, malı, canı, biliyi, gücü, hər şeyi ilə özünü qurban verir. İnsanın kimliyini özünə xatırladan və insaniliyi öyrədən “İnsan” surəsi onları belə təsvir edir: **“Onlar, özləri istədiyi halda yeməyi yoxsula, yetimə və əsirə yedirərlər”** [1, “İnsan”, 8].

Qarşılıq gözləmədən çalışan könüllü istəsə və ya istəməsə belə, hər bir işdə, əlbəttə, özü də fayda götürür. Amma bu, maddi fayda deyildir. İnsanın ruh halı, daxili dünyasının genişliyi ona yüksək əhval-ruhiyyə verir. Sevdidiyi və xüsusi zövq aldığı könüllü fəaliyyətdən yaranan yorğunluğun dadı da əvəzəlməzdir. Könüllü öz işinə olan inam və sevgisi sayəsində başqalarını da inandırmağı bacarır.

Həyatını insanlara xidmət etməklə keçirən Həzrət İbrahim (ə) həyatına nəzər salaq. Görəsən büt düzəldən zəngin və tanınmış şəxslərindən birinin oğlu olan İbrahimi heç bir şeyə ehtiyacı olmadığı halda atasının mal-dövlətindən imtina etməyə hansı duyğu vadar edib?

Zəngin ailənin oğlunu əvvəlcə suallar və sonra axtarırları gündəlik həyat tərzindən ayırır. O, atasının düzəltdiyi bütənin aləmin, yaradılmışların sahibi ola bilməyəcəyini idrak edir. Yeri-göyü, bildiyi və bilmədiyini hər şeyi yaradan ilahi qüvvəni axtarır. Suallar, axtarırlar onu ilahi gücü kəşf etməyə yönəldir. İbrahim təfəkkür yolu ilə mərifətin, hikmətin ecazını idrak edir. Mərifət mərtəbəsinə yüksəldikdən sonra artıq rutin həyat tərzinə davam edə bilmir. İbrahimin içində nə baş verir ki, rutin həyat tərzini dağıdıb, naməlum gələcəyə özünü atmağa hazır olur? İbrahim həqiqəti anladıqdan sonra ən böyük yaxşılığın həqiqətin paylaşılmasında olduğunu görür. Əlbəttə, zehni rüşeym halından inkişaf etməyən birinin qorxuları vardır, gündəlik məişətinin dağılmaması üçün düşünməməyə üstünlük verir. Lağ-lağı, bayağı həyat tərzini ona görə, daha rahatdır. Düşünmək azad zehniyyət, yenilik tələb edir, məlum doqmaları dağıdıb, yeni nizam yaratmaq isə çox mürəkkəbdir. Həzrət İbrahim (ə) mənəvi azadlığa qovuşur və onun insanlara ən böyük yaxşılığı bütəni sındırmaqdan başlayır. Çünki ən böyük yaxşılıq mərifəti öyrətməkdir. Mərifət bilməkdir, həqiqətdir, elmdir, seçimdir.

İbrahimin könüllülüynü doğuran səbəb nə idi? O, hansı səbəb idi ki, İbrahim qorxularından əmin şəkildə alışıdığı nizamı dağıtmışdı. Çünki İbrahim müşahidə və kəşf yoluyla ali həqiqətə çatmış, qəlbinin necə, harada, nə ilə məşğul olarkən hüsur və sükunətə çatacağını öyrənmişdir. Onun tanıdığı, öyrəndiyi ali güc sahibi heç bir qarşılıq gözləmədən yaxşılıq edir. Günəşi və Ayı tanıyan İbrahim Allahı da onların vasitəsilə tanıyır və özünü bilir, insanın missiyasını öyrənir. **“Mən cinləri və insanları Mənə ibadət üçün yaratdım”** [1, “Zəriyə”, 56] ayəsini yaşayır. Təbiət hadisəsi və qanunlarına şahid olan İbrahim onların mərifət və yaxşılıq üzərində qurulduğunu görür. Təbiətdə ən böyük dəyər faydalılıqdır. Düşünən insan düşünməyi öyrədəcək. Beləliklə, İbrahimin axtardığı və kəşf etdiyi həqiqət könüllülüynü dinamikasının səbəbi kimi dəyərləndirilir.

Könüllülük fəaliyyəti insanda empatiya duyğusunun oyanması ilə başlayır. Könüllü ətraf aləmə, insanlara qarşı biganə deyil, əksinə, çox mərhəmətlidir. Mərhəmət duyğusu insanın mənəvi zənginliyinin qapısı, empatiya isə bu qapının açarıdır. O, daxilən əziyyət çəkən insana xas olan eqoizm duyğusundan təfəkkür edən insana xas olan empatiya duyğusuna keçid edir. Belə bir insanın daxilində özünü unudub, başqasının dərdi ilə dərdlənmək kimi möcüzəvi qabiliyyət yaranır və maarifləndikcə qəlbə laqeydlilik, nifrət buzları əriyir, yerini rəsullara yaraşan altruistik duyğular tutmağa başlayır. O, artıq başqa cür yaşaya bilmir, alovla atsalarsa belə, həqiqəti çatdırmaq, həqiqət naminə var olmaq bütün duyğularına hakim kəsilməyə başlayır. Kimsədən qarşılıq almadan, təmənnəsiz zəhməti və əməyi insanın həm fiziki, həm də mənəvi qidalanmasına (təfəkkür edə bilmək üçün zehninə aydınlıq gəlir) yardım edir. Beləliklə, könüllü fəaliyyət insanın ruhuna azadlıq bəxş edir. Könüllülük fəaliyyətinin hərəkətilik sürəti isə kollektiv, mütəşəkkil fəaliyyət zamanı qarşılıqlı sevgi, anlayış və daxili inancın verdiyi motivasiyadan doğur.

Könüllülük insana yeni həyat fəlsəfəsi aşladığı üçün axtarış və kəşf insanlarının müştərək keyfiyyəti olaraq onları bir-birinə bağlayır. Beləliklə, **“...Razı qalacağın yaxşı iş görmək üçün ilham (qüvvət) ver! Və məni öz mərhəmətinə saleh bəndələrinin zümrəsinə daxil et!”** [1, “Nəml”, 19] duası icra olunmağa başlayır. Eyni amal, məqsəd üzrə birləşən ailə, mühit, birlik

yanarır. Sosial varlıq olan insan ünsiyyət və sosiallaşma ehtiyacını da ödəyir. Könüllü insanlar öz istedad və bacarıqlarını kəşf etməklə yanaşı, bunları bölüşmək, paylaşmaq istəyirlər. Çünki bu paylaşma mənəvi dəyərlərə sahib insanın ehtiyacıdır. Öyrətmək də paylaşmaq kimi mənəvi ehtiyacdır. İbrahim hənif idi və tövhidi insanlara öyrətmək üçün canını ortaya qoymuşdu. Hər könüllü anlayır ki, ehtiyac sahibinə yardım etməklə, özünün də mənəvi, daxili ehtiyaclarını ödəmiş olur. Beləliklə, könüllü fəaliyyəti öz hədiyyəsini içində daşıyan bir hadisədir.

Könül insanının devizi belə olur: “Xoşbəxt olmaq üçün xoşbəxt et!”

Könüllünün çətinlikləri və sıxıntıları olurmu?

Könüllü çalışanlar xarici və daxili maneələrlə, əlbəttə, qarşılaşırlar. Bədr savaşında könüllü döyüşə gedən kimsənin qəlbində qənimət məqsədi yox idi. Savaş nəticəsində döyüş meydanında çoxlu sayda qənimətə şahid olan könüllü əsgərlərin məqsədlərində çat yaranır. Allah Rəsulunun (s) xəbərdaredici və ruhlandırıcı söhbətləri, təlimatları olmasaydı, səhabələr altruizmin verdiyi zövqdən məhrum ola bilərdilər. Uhud məğlubiyyətinin səbəblərindən biri də döyüş zamanı qənimət ola biləcəyini düşünən əsgərlərin mühafizə etməli olduqları yeri tərk etmələri idi. Beləliklə, təmənnəsiz çalışan könüllü daha sonra müvəffəqiyyət, məşhurluq, qısqanclıq və bu kimi nəfsani hisslərin ortaya çıxması ilə yanlış addımlar ata bilər. Əlbəttə, xeyirdə yarış fəaliyyət üçün önəmli faktordur. Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, maddi maraq deyil, mənəvi həzz əsas hədəf olduğu üçün könüllü işi peşəkarlıq səviyyəsini ötür.

“Bir qrup könüllü arasında apardığımız sorğular zamanı məlum oldu ki, könüllülər könüllü olmayanlarla müqayisədə daha xoşbəxt dirlər. Həyatlarından razı olmaları, bu xoşbəxtlik həzzi maddi qarşılıqdan daha çox, başqalarına faydalı olmağın insana yaşatdığı özəl duyğudan irəli gəlir. Məhz elə bu duyğu – heç bir könüllü bunu sözlə ifadə edə bilməyəcəyini bildirir – insanın qazandığı ən böyük hədiyyədir.

Beləliklə, başqalarına yardım etmək insanın daxilindəki ilahi duyğudan qaynaqlanır. Deyirlər ki, xoşbəxtliyin sirri etdiyən yaxşılıqları və sənə olunan pislikləri unutmaq, sənə olunan yaxşılıqları və sənə etdiyən pislikləri unutmamaqdır. Bu, əlbəttə, bir koddur, ilahi başlanğıca aparan ruh halıdır.

“Mərifəti əmr etmək”, “yaxşılaşmaq” kimi ilahi çağırışlar insanın mayası, özünəqayıdış, fitrətinə dönüş, daxili dünyada gizlədilmiş gövhər xəzinəsinin xəritəsidir. Xəzinənin xəritəsini əldə edənlər fayda verdikləri insandan əvəz gözləməz, təşəkkür hissindən də həya edirlər. Bununla bağlı insanın dəyərini və vəzifəsini anladan “İnsan” surəsi belə bir ismarış verir: **“Sizi ancaq Allahın razılığı üçün yedirdirik. Sizdən nə bir mükafat, nə də bir təşəkkür istəyirik”** [1, “İnsan”, 9].

Allah vicdan adlı bir gövhər bəxş etdiyi insanı gözəl yaratmışdır. **“Biz insanı ən gözəl biçimdə yaratdıq!”** [1, “Tin”, 4]. Gözəllikdən yaranmış insan gözəlliklər bəxş etdikcə özü də gözəlliğin fərqində olur. Necə ki yaxşılıq edə-edə insan yaxşılaşmağa çevrilir və başqa cür yaşaya bilmir. Çünki insanın daxilində gözəllik ehtiyacı yüklənmişdir. Bu ehtiyac insanda gözəl ideyalar, məqsədlər, zövqlər, baxışlar, duyğular, həyəcanlar, istəklər, arzu və xeyallar doğurur. Gözəl görmək, gözəlliyə can atmaq. Əlbəttə, vicdanın və aqlın inkişafına, azadlığına uyğun olaraq gözəllik də nisbi məfhum daşımağa başlayır. Zahiri gözəlliklə batini gözəlliğin nisbəti yaranır.

Beləliklə, gözəlliyi yaymaq, yaxşılığa çağırmaq, xeyir işlərdə nümunə ola bilmək “mərifət nədir” sualına axtarılan cavabdır.

İnsan yaradılış etibarilə çox zəngindir. Onun ən böyük ehtiyacı içindəki zənginliyi ortaya çıxarmaqdır. Mərifət limanına şahid olan insan nəinki buradan ayrılmır, hər kəsi buraya dəvət etməklə, ali xoşbəxtliyin dadından xəbərdar olur və bunun üçün İbrahim kimi alova atılmağa hazır vəziyyətə gəlir. Könüllülük fəaliyyəti insanın fitrətindəki xəzinəni kəşf etmək üçün ən böyük fürsətdir. Gözəllik yaratmaq uğrunda bir yerə toplaşmış könüllü insanlar bir könlüdə birləşirlər. Bunu da İlahi Kitab bu şəkildə təsvir edir: **“Ey Rəbbim! Mənə hikmət bəxş et və məni salehlərlə qovuşdur!”** [1, “Şuəra”, 83].

Beləliklə, qəlbləri Yaradan könül insanları arasında da ülfət bağı yaradır. **“...O sizin qəlblərinizi birləşdirdi...”** [1, “Ali İmran”, 103]. Özləri də bilmədən qəlbləri bir-birinə bağlanır, bir bədən kimi formalaşırlar. Və **“İman gətirib yaxşı işlər görənlər üçün Rəhman (qəlblərdə) bir sevgi yaradacaq”** [1, “Məryəm”, 96] ayəsində deyildiyi kimi, onlar sevgiyə şahid olub insanlığa salam və sevgi yayırlar. İnsanlar anlamasa belə, onlar öz yaxşılıqlarından əl çəkmirlər. “Hər kəs özündə olandan xərcəyə” prinsipinə görə sınımdan sevgi, yaxşılıq, gözəllik, mərifət, elm, salam fədailərinə çevrilirlər. Salam olduqları üçün İbrahim kimi onlara da atəş sərin gəlir. **“Biz də dedik: Ey atəş! İbrahimə qarşı sərin və zərərsiz ol!”** [1, “Ənbiya”, 69].

Könül insanının düşüncə tərzinin hərəkətə keçməsi üçün doğrunu görə, bilən və nümunə olan insana ehtiyac var. Mənəvi dəyərlərdən başlayaraq yaxşılıq fəlsəfəsini anladan və həyatında əks etdirən insanlar cəmiyyətin lokomotivi, elçisi və carçısıdır. Hər kəs öz içindəki gövhəri kəşf etməli, gözəllik və mərifət carçısı vəzifəsilə yüklənməlidir. Daxili nizam-intizam və məsuliyyət duyğusu ilə öyrənməli, tədqiq etməli, araşdırmalı, kəşf etməli və könül işinin dinamikasını daha geniş müstəviyə çatdırmalıdır. Yer kürəsi silkələnəmsin deyə, dağlarla onu sabit tutan Yaradan insanı dağların belə qaldıra bilməyəcəyi yüklə yükləsə də, onlar qəblərinə enən mərifət və həqiqət adına yorulmadan, geri çəkilmədən, yükləri daşıyaraq ibrət olmuşlar. Xoşbəxtlik üçün yaranan insanlar dünya buxovunu qıraraq düşüncə tərzini dəyişmiş və həqiqi xoşbəxtliyi dadmışlar. Beləliklə, “əsl xoşbəxtlik - başqalarının xoşbəxtliyində öz xoşbəxtliyinə şahid olmaqdır” şəklində tərif edilmişdir.

İbrət üçün göndərilənlərdən ibrət alan insan araşdıracaq, tədqiq edəcək, suallar verəcək, sualların cavabının təbiətdə mövcudluğuna şahid olaraq, xəzinəni taparaq, “mən bunu etməliyəm” – deyərək insanlığın rifahına çalışacaqdır.

İnsan əməllərinin müsbət nəticəsinə şahid olduqca həvəsi artır, əzmi güclənir. Daha əzmlı qəlb insanı isə fəaliyyətinin cəmiyyətdə necə dəyişiklik yaratdığına şahid olduqca qorxuları onu tərk edir, müqaviməti güclənir. İlahi kitabların məntiqinə görə, yaxşı işlər görənlərin mükafatı verilir və onlar qorxu, fobiya kimi duyğulardan xilas ola bilirlər. “İman gətirən, xeyirli işlər görən, namaz qılan, zəkat verən şəxslərin Rəbbi yanında mükafatları vardır. Onların (axirətdə) heç bir qorxusu yoxdur və onlar qəm-qüssə görməzlər!” [1, “Bəqərə”, 277].

Nəticə olaraq belə qənaətə gəlirik ki, insanın şüurlu surətdə ədaləti, gözəlliyi təsdiq edə bilməsi üçün ilahi əmrlərə itaət etməklə, könlünü doğru müstəviyə yönəldə biləcək. Beləliklə, İslam dininin ana qaynağı olan Qurani-Kərim insanların könlünə sirayət etməklə mənəvi

zənginliyə can atan insanlara diqqət çəkir. Könüllülük insanın daxili ehtiyacı olduğu üçün Yer üzündə yaxşılığın, gözəlliyin yayılmasında əvəzedilməz rol oynayır. Qurani-Kərim insanı düşünməyə dəvət edir, odur ki, könüllülük düşüncə, yanaşma tərzində olduğu üçün insan, ilk növbədə, düşünməyi öyrənməli və öyrətməlidir. Həqiqi missiyasını anlamaq üçün könüllü öz hərəkətləri üzərində hər an dərindən düşünməli, müşahidə aparmalı, öz qabiliyyət və bacarıqlarını kəşf edə bilmək üçün başqalarına bu istiqamətdə faydalı olmalıdır. Bütün məqsəd və niyyətlər ilk düşüncə və müşahidə ilə başladığından könüllü insan hər addımına görə vicdanına hesabat verməlidir. Çünki könülü diri saxlayan dirilik suyunun yerini təfəkkür, müşahidə, mütaliə ilə diri qalan vicdan göstərər.

ƏDƏBİYYAT

1. Qurani-Kərim. Tərcümə edən: Əhməd Didin. İstanbul, 2012. 610 s.
2. Buxari Əbu Abdullah Məhəmməd ibn Əbülhəsən İsmayıl. Səhih əl-Buxari.

Егяна Мирзоева

ВЗГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ ДОБРОВОЛЬЧЕСТВА В КОНТЕКСТЕ КОРАНА

РЕЗЮМЕ

С момента сотворения человечества человек находится в духовном поиске. История волонтерства также начинается с самосознания. Волонтерство присуще человеческой натуре. Коран также указывает, что создание вселенной основано на принципе добровольчества. Если человек, который является частью вселенной, следует общему порядку и занимается волонтерской работой он станет свидетелем любви и счастья.

Yegana Mirzayeva

A VIEW ON VOLUNTEERING IN THE CONTEXT OF KORAN

SUMMARY

From the moment of humanity's creation man is in a spiritual quest. The history of volunteering also begins with self-awareness. Volunteering is inherent in human nature. Quran also indicates that universe's creation is based on the principle of volunteering. If a person, who is a part of the universe, follows the general order and does volunteer work, he will witness love and happiness.